

A young woman with dark hair is shown in profile, looking out of a window. The background is a bright, hazy view of a cityscape, likely Rotterdam, with a prominent bright light source, possibly the sun, creating a lens flare effect. The woman is wearing a red garment.

MIRJAM PRINSEN

Door de ogen van mijn moeder

Oorlogs-
herinneringen
van een
Rotterdams
meisje

Kom vanavond met verhalen
hoe de oorlog is verdwenen
en herhaal ze honderd malen,
alle malen zal ik wenen

Uit het gedicht *Vrede* van Leo Vroman

MIRJAM PRINSEN

Door de ogen van mijn moeder

Oorlogsherinneringen
van een Rotterdams meisje

Vader en moeder eind jaren '20

Voor de baby wordt geboren, ben ik terug

11 NOVEMBER 1944 – In de voorkamer zijn de rolluiken neergelaten. Het is winter en koud in die kamer. Toch sta ik bij het raam en kijk door een kier van het rolluik. Daar zie ik mijn vader. Aan de rand van de stoep. Bij zijn voeten staat een weekendtas met kleding. In zijn hand een schooltas met boeken en schriften. Hij let niet op de afkeurende opmerkingen van de burens. Ze nemen hem kwalijk dat hij de moed niet heeft om zich te verzetten tegen de Duitsers. Hij zal worden opgehaald door de Duitsers met een legertruck. Alle mannen jonger dan 55 jaar moeten klaar staan. Zij zijn opgeroepen om in Duitsland te gaan werken. Maar mijn moeder verwacht binnenkort een baby. Toch hebben ze afgesproken dat hij zich zal aanmelden. Want het risico is te groot. Dus staat vader op 11 november 1944 bij de stoeprand te wachten. Bij het afscheid zegt hij tegen moeder: ‘Voor de baby wordt geboren, ben ik terug’.

Minka. De oorlog lijkt ver weg

Hog, bom bom

Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak, was ik 3 jaar. Op dinsdagmiddag 14 mei 1940 om half 2 werd onze stad gebombardeerd. Overal sprongen de ruiten en lagen glasscherven. Het was een oorverdovend lawaai. Wij woonden in de Van Weelstraat op nummer 31a in Rotterdam. Zodra de herrie over was, haalde moeder gauw alle vitrages weg die voor de kapotte ruiten hingen. Anders zouden ze helemaal kapot zijn gescheurd door de scherven die nog in de kozijnen hingen.

Later op de dag was ik moeder kwijt. In de verte zagen we nog steeds rook en vlammen. Mensen zeiden dat de hele binnenstad in brand stond. Ik ging moeder zoeken bij het huis van oom Peet en tante Seia, vrienden van mijn ouders, even verderop in de Hugo Molenaarstraat. Daar vond ik wel mijn broers Jack (7 jaar) en Wil (8 jaar) op de stoep tussen het puin en de glasscherven, maar moeder was daar niet. Moeder kwam pas tegen de avond thuis: zij was de hele middag in de weer geweest om in een naburige school eerste hulp te verlenen aan de

slachtoffers, want zij had een EHBO-diploma.

Daarna leek de rust terug te keren. Onze ruiten waren inmiddels weer gerepareerd maar in de binnenstad was het een bende, met allemaal kapotte gebouwen. Er liepen nu Duitse soldaten in de stad. Het luchtalarm bleef ook vaak afgaan. Telkens als ik een bommenwerper zag overvliegen, zei ik: 'Hog, bom bom'.

Moeder lag veel op bed. Op doktersadvies moest ze rust houden. Ze had al een paar keer een miskraam gehad. Zo heb ik onbedoeld een keer een kindje gezien dat na 5 maanden dood geboren was: het zat in een weckpot op de commode naast moeders bed. Vader en moeder hebben dit kindje wel een naam gegeven: Paul-tje. Moeder was verdrietig over de miskramen, maar ze vertelde dat niet aan ons. Als er weer een kindje te vroeg geboren was, noemde ze dat een 'tijdelijke bezetting'. Toch wilden vader en moeder de kinderwens niet opgeven: ze wilden wel

12 kinderen, ook al was het oorlog: 'We moeten Gods kerk groot maken'.

Ik kroop in die tijd graag bij moeder in bed. Moeder las dan voor, uit de boekjes van W.G. van der Hulst bijvoorbeeld. Maar de dokter vond het niet gezond voor een meisje van 3 jaar om zo veel in bed te liggen. Hij adviseerde mijn ouders om mij naar de kleuterschool te sturen. Daarom ging ik naar de Van As van Wijkschool.

In 1941, toen ik 4 jaar was, verhuisden we naar het Virulyplein 8B. Dat was een groter huis met twee verdiepingen, een kelder en een tuin zodat moeders lievelingstante, die we oma Bakhoven noemden, en moeders zus, tante Fie, bij ons zouden kunnen komen wonen. Tante Fie is uitein-

Oma Bakhoven